

Doalli 2020-22. Digitála bálgát ođđa sámi máhttoovddideapmái.

Prošeaktaeaiggát: Sámi arkiiva/Arkiivadoaimmahat

Prošeaktaovddasvástideaddjit: Grete Gunn Bergstrøm, Hans Nicolai Nissen

Váldomihttu

Prošeakta galgá buvttadit ođđa máhtu *sámi arkiivvat ja eamiálbmogat* fágasuorggis. Bargu galgá ovdánahttit sámi digitálafágalaš arkiivasuorggi ja bidjat geavaheaddji guovddáži. Áigumuš lea oččodit máhttovuođu mii deavdá dálá sámi kvalitehtagáibádusaid go galgá almmuhit sámi materiála almmolaš (web)baikkiide.

Prošeaktačilgehus:

Sámi arkiiva lea ásahan ođđa prošeavtta man namma lea Doalli – digitála bálgát ođđa sámi máhttui. Áigumuš lea guorrat ja dutkat dehálaš gálduid arkiivvain. Mii suokkardit amas sámi gálduid ja čájehit man mávssolaš lea gállit digitála luottaidda arkiivvaide ođđa sámi máhttoovddideami dihte.

Prošeavtta vuolggasadji lea Arkiivadoaimmahaga ángiruššan konverteret mediaid ja almmustahttit daid Digitálaarkiivvas. Servodat- ja kulturdiehtaga dutkanhárvaneapmi lea prošeavtta mohtor. Sámi servodat- ja kulturipmárdus lea fágalaš rámma mii galgá jođihit ovdánahttinproseassaid sámi servodagas oččodan dihte ođđa máhtu arkiivagálduid vuodul. Nu duohtandahká arkiiva iežas *Sámi kulturárbbi digitaliseren- ja almmustahttinplána* man almmuhii 2020 giđa.

Prošeavttas mii bargat konkrehtalaččat guorahallat arkiivvaid mat leat iešguđetge formáhtain. Buot arkiivvain lea dokumentašuvdna main lea erenoamáš sámi relevánsa, ja dat leat ovdal badjelgehččojuvvon arkiivaoktavuođas. Dat iešguđetlágan gáldut leat boazomearkkaid protokollaid rájes ránggáštusfánngaid reivestallamiid rádjái. Eanas arkiivvat mat leat välljejuvvon, leat leamaš váddása duohken geavaheddjiide, ja seammás čuvgejit dat ođđa beliid sámi historjjás.

Sátne Doalli lea davvisámegiellat doaba mii govvida measta oalát borgon meahcebálgáid. Dat čilge maddái otná dili bures, go buohtastahtta dainna man váddása duohken guovddáš ja dehálaš sámi gáldut leat leamaš olbmuide. Prošeavtta áigumuš lea nuppástuhttit dán dili.

Mánnga dain välljejuvvon arkiivvain maid mii guorahallat, gullet ovttá áigodahkii, 1890 – 1920. Dát áigodat lei nuppástuhttináigodat sámi servodagas. Riikkaidgaskasaččat ledje olu nuppástuvamat. Ođđa stáhtarájit nannejedje rádjerasttildeaddji riidduid mat čuhce garrasit sámi servodahkii.

Mii leat välljen gaskkustit olu iešguđetge lágan materiáldaid. Nu sáhtta prošeakta iskat iešguđetge vugiid movt almmuhit ja lágidit arkiivvaid olámuddui Digitálaarkiivvas. Giella, oinnolašvuohta ja publisitehta lea dehálaš go galgá gávdnat sámi gálduid mat dál sáhttet fállat midjiide ođđa máhtu sámi oaidninsajis.

Bargu lea oassin Sámi arkiivva ja Arkiivadoaimmahaga ángiruššamis nannet sámi servodaga arkiivadili sihke Norggas ja Davviriikkain, gč. Riikkaidgaskasaš álgoálbmotarkiivadeklarašuvvna 2019:s mii gohčoduvvo Tandaya - Adelaide-deklarašuvdnan.

Prošeavtta oassemihttu:

1. Nannet dán fágasuorggi dan bokte ahte buoridit siskkáldas ovttasbarggu Arkiivadoaimmahagas.
2. Geavahit servodatdieđalaš dutkama digitála arkiivaovddideamis sámi servodaga hárrái.
3. Ovddidit sámi arkiivvaid *geigema*.
4. Buoridit sámi arkiivvaid digitála almmustahttima, gč. AD Strategijjamihtu L1 (*Strategimál L1*).
5. Gávdnat ja iskat *metodihka* áigeovuodilis sámi dokumentašuvnna mediakonverterema dáfus.
6. Ovdánahttit ja iskat sámegeiela geavaheami metodihka digitála almmustahttimis.
7. Háhkát ja ovddidit ođđa máhtu sámi servodatdiliid birra ovdal ja dál guorahallama bokte.

Vurdojuvvon bohtosat:

1. Sámi arkiivafágalaš máhttoovddideami vuoruheapmi čalmmustahttojuvvo.
2. Nannoset fágalaš sajádat riikkaidgaskasaččat ja sisriikkalaččat álgoálbmotarkiivvaid suorggis.
3. Nannoset fágalaš sajádat davviriikkalaš sámi arenas.
4. Luohtámuš ja ovttasbargu sámi servodagain.
5. Fuomášupmi ja beroštupmi sámi arkiivvaide ja dokumentašuvdnii.
6. Eambbo sámi priváhtaarkiivvaid geigemat.
7. Unnidit sámi dokumentašuvdnaráiggiid.
8. Viidát digitála doaibmavejolašvuodát sámi máhttobuvttadeami dáfus.
9. Geahččaluvvon metodihka sámegeiela hárrái Digitálaarkiivvas.
10. Sámi giela, kultuvrra, historjjá ja máhtu ealáskahttin ja geavaheapmi.
11. Sámi identitehta ja kultuvra ovddiduvvo DA:s /almmolaš digitála lanjain.